

Nederland alleen in heel lage aantallen gevonden wordt. In Friesland ontbreekt de schemamot. Het is een soort die eigenlijk alleen voor de zuidkust van de Scandinavische landen wordt gevonden, en dan met name de zuidkust van Finland.

Eind augustus organiseerde het bos van Ypey, in Tytsjerk, nog een kleine nachtvlinderexcursie in het park. Voor de excursie waren die avond een aantal bomen ingesmeerd met zoetigheid en alcohol. Er was genoeg te zien want er kwamen best wat vlinders op af. Het hoogtepunt van de avond was toch wel de vondst van een zwart weeskind. Corona heeft heel wat plannen in de soep laten lopen dit jaar. Maar ik heb toch ook nog genoeg leuke dingen gezien en ook weer het nodige bijgeleerd.

Bijna verdronken vlinders Marten Zijlstra

Als je als natuurmens met je bootje weg bent, het water op, zie je soms toch wel bijzondere voorvallen. Is het niet een ree die in het water springt dan is het wel een ijsvogel die langs je boot vliegt of een ringslang die over het kanaal zwemt. Soms gebeuren er ook voorvallen die een ander niet zo opvallen, zoals die vlinder die op het water was beland. In pogingen om er weer uit te komen kwamen er fotogenieke draaicirkels op het wateroppervlak. Het leek een nachtvlinder uit de uilenfamilie te zijn maar kon deze gezien de afstand niet op naam brengen. Ook kon ik het beestje niet vangen omdat hij te ver van de boot was verwijderd. Bovendien ga ik mijzelf voor het redden van een nachtvlinder niet in gevaar brengen, u wel? Het leek er dan ook op dat de vlinder reddeloos verloren zou gaan ondanks ultieme pogingen om uit het water te komen. Het bleef bij cirkels draaien, dit duurde zo'n 10 minuten. Maar soms keren kansen, in het leven moet je ook het geluk mee hebben, ook als vlinder. Een plotselinge windvlaag stuurde het beestje naar de steile oeverwand. Toen hij de oever raakte verbaasde het mij met wat voor kracht en snelheid het beestje aan de beschoeiing omhoog klom en tussen de begroeiing verdween. Enkele dagen later zag ik weer een vlinder op het water drijven en rondjes draaien etc. Ik zou net weg varen en had de motor al gestart. Deze vlinder was echter vanaf de kant wel met een stok te vangen en kon zo worden gered. Het was toch wel bijzonder want het bleek een

Foto's: M. Zijlstra

eikenpage te zijn, een vlinder die ik daar gedurende de laatste dagen dat ik daar met mijn boot verbleef niet had waargenomen. Bovendien staan daar in het betreffende moerasgebied maar heel weinig eiken, dus op zich al bijzonder. In een van de weinige eiken zag ik wel een nest met eikenprocessierupsen trouwens. Als die of de vlinder in het water hadden gelegen had ik die dan ook moeten redden, was wat mij later tijdens het vervolgen van mijn boottocht bezig hield.

Lokale bijzonderheden Kleine Wielen Merel Zweemer

Waar Jeroen en ik normaal gesproken de hele zomer nachtvlinders in het Leeuwarder Bos, is onze focus dit jaar verschoven naar de Kleine Wielen, ten oosten van Leeuwarden. Dat komt omdat de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF) dit gebied heeft uitgekozen om een soortenjaar te laten plaatsvinden. De bedoeling was dat 2020 in het teken zou staan van een scala aan excursies waardoor eenieder meer kon leren over verschillende soortgroepen en dat hierdoor ook meteen de biodiversiteit van het gebied in kaart zou worden gebracht. Door Covid-19 is dat allemaal wat anders gelopen. Veel excursies kwamen te vervallen en welke wel doorgingen, vonden nog slechts in kleine groepjes plaats. Het soortenjaar is bovendien verlengd, dit is ook in 2021 nog van toepassing.

Maar door naar nachtvlinders. Voor wie de Kleine Wielen niet kent, het is een vrij groot gebied dat een duidelijke scheiding kent tussen recreatiegebied en natuurlijk areaal. Er zijn op het vlak van recreatie ligweiden, stranden, parkeerplaatsen, een golfbaan, de dierentuin AquaZoo en een camping aanwezig. Qua natuur zijn er loofboomboschages, natuurlijke oevers, groot open water, sloten, petgaten, begraasd gebied en bomenlanen aanwezig. Park Vijversburg, ook wel bekend als Bos van Ypey, valt ook binnen de begrenzing en is een oud park- en stinzenbos. Waar het Leeuwarder Bos in zijn geheel gelegen is op zware zeeklei, is dit voor de Kleine Wielen anders. Hier hebben veen en zand veel meer invloed, hetgeen te merken is aan de vegetatie en uiteindelijk ook aan de nachtvlinders. We vingen dit jaar dan ook soorten die we eigenlijk niet of nauwelijks kennen uit het Leeuwarder Bos, en daarom leuk om even te bespreken.

Qua macro's gaat het om twintig soorten die we niet of slechts sporadisch tegenkomen in het Leeuwarder Bos. Zo vingen we tijdens de Nacht van de Vleermuis in Park Vijversburg zowel Karmozijnrood weeskind (*Catocala sponsa*) als een Zwart weeskind (*Mormo maura*) (**Foto: zie pag. 22**) op smear. Vooral de laatste was een erg welkome treffer, want die hadden we net deze zomer voor het eerst gezien tijdens onze vakantie in Zuid-Limburg. De vlinder die op de stroop zat, was niet vers meer, maar nog goed herkenbaar. Van Oranje agaatspanner (*Eulithis testata*) vingen we één exemplaar op licht, deze is niet bekend uit het Leeuwarder Bos. Streepkokerbeertje (*Eilema complana*), Paddenstoeluil (*Parascotia fuliginaria*) en Geelbruine vlekuil (*Amphipoea fucosa*) hebben we al wel één of twee keer gevangen in het Leeuwarder Bos, maar komen we niet vaak tegen. Russenuil (*Coenobia rufa*) vingen we tweemaal in het Leeuwarder Bos, en dit jaar ook